

Передплата

за «РУСЛАНА» вивозить
в Австрії:
на цілий рік 20 кор.
на пів року 10 кор.
на чверть року 5 кор.
на місяць 1-70 кор.

За границею:

на цілий рік: зі щоденною
виплатою 7 доларів, або 12
рублів; з виплатою двічі
в тиждень 5½ долара, або 10
рублів; з виплатою що субо-
ти 4½ долара, або 9 рублів.
Поодинокі числа по 10 сот.

Телефон Редакції ч. 1484 — Конто почт. щадниці ч. 98.704.

РУСЛАН

«Вирзеш ми очи і душу ми вирзеш; а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.» — З Руслановкх псалмів М. Шашкевича

Виходить у Львові що дня крім неділі руских свят о 5½ год. по полудні.
Редакция, адміністрация експедиция «Руслана» при ул. Оссолинских ч. II. партер (Фронт від ул. Тихої). Експедиция місцева в Агенції Соколовского «Ясажі Гавсманна».

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє.— Рекламні неопечатані є вільні від порта. — Оголошеня зичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надісланім» 40 с. від стрічки. Подяки і призначеня доносеня по 30 сот. від стрічки.

Перед рішачою хвилею.

(X) Від кількох днів опинили ся і правительство і державна рада перед трема важними справами, від котрих рішення буде зависима дальша сесия державної ради а також і дальший розвиток політичних і парламентарних відносин. Вправді повело ся правительству і держ. раді в останній хвилі полагодити парламентарним способом бюджет, а тим самим відпадає потреба бюджетової провизорії і з того становища правительство і держ. рада можуть бути вдоволені, а іменно як з народогосподарского становища, так і задля того, що державна рада при всіх своїх весняних бурях, які спиняють в ній дійсну законодатну роботу, всеж таки здобула ся на парламентарне ухваленє бюджету, так конечно для правильної фінансової господарки.

Але тепер стануло і правительство і держ. рада перед важним питанням, котрого рішення насуває майже неодолимі труднощі. Є се питання про італійський правничий виділ. Мимо деяких сумнівів і труднощій заявили ся німецькі сторонництва за тимчасовим заснованєм сего виділу у Відні і здавало ся, що найбільша трудність, яка висувала ся що до ухваленя сєї справи в державній раді, вже усунена.

Тимчасом південні Славяни висунули нову поважну перепону і звязали ухваленє засновин італійского виділу з порукою засновин словінського університету,

з признанєм рівновартности наук на загребским університеті з австрійскими і з деякими домаганями в справі народних і середних словінських шкіл. Крім того і укр.-руский клуб звязав справу італ. виділу з порукою засновин укр.-руского університету у Львові. З укр.-руским клубом мав переговорювати бар. Бінерт, але поки що не відомо, з яким успіхом і до якого дійшов вислід. Словінцям мав бар. Бінерт вчера дати відповідь на їх домаганя. Німці відгрожують ся, що вдоволенє домаганям Словінців викличе найзавзятійший опір німецьких сторонництва, бо, як они запевняють, не моглаб перед своїми виборцями по скінченій сесії стати з ухваленим тимчасовим італ. виділом у Відні і з обезпеченєм засновин люблянського університету. Німці числять отже на відмовну відповідь для Словінців. Нині починають ся засіданя бюджетової комісії в справі італійского правничого виділу і зараз виявить ся, чи Словінці, котрі скріпили число своїх представників в комісії уступками з ческого боку, дійсно почнуть обструкцію і чи більшість бюджетової комісії схоче сю можливу обструкцію зломити.

Друге трудне питання висунуло правительству польске коло в справі будови водних каналів. Іменно домагає ся коло польске, щоби правительство заявило, чи оно схоче на основі ухваленого і санкціонованого закона в означенім там речинці приступити до будови водних каналів і в тій цілі польске коло предложило правительству резолюцію, котрою займала ся дня

25. червця рада міністрів. Однак з сєї труднощі вийде правительство доволі легко, бо не дасть на се питання ясної і виразної відповіді, а зазначить, що приступити до технічних і фінансових розслідувань сєї справи, а тоді можливо предложить зміну дотичного закона. Правительство хоче ще раз докладно обчислити потрібний наклад на будову водних каналів і їх оплатність, а також обдумати можливе покритє сего накладу. До осени сподіває ся правительство покінчити сї розсліди і виступити в держ. раді з відповідною предлоγοю. Крім того вже й в комісії палати вельмож застановляли ся над тим, щоби в данім случаю, колиб будову водних доріг з технічних і фінансових причин треба занехати, дотичним інтересованим краям дано відповідну винагороду за се понеханє.

Польске коло наробило спершу такого великого шуму з нагоди каналної справи, висунуло вістрє проти правительства і власних міністрів, але після сєї бурі починає в польскім колі втихомирювати ся, бо поважна більшість польского кола прийшла до переконаня, що водні канали мабуть мимо величезного накладу не оплачувалиб ся, а можна за понеханє сєї будови виторгувати якісь поважні уступки і винагороди від правительства. В тій справі, як в многих інших показали ся керманичі польского кола практичними політиками, котрі уміють з такої нагоди витягнути для себе добрі користи і мсжа би бажати, щоби тої практичної політики навчили ся керманичі рускої політики, а не кінчили лише на зазна-

О. П. А. Шеган (P. A. Sheehan).

Мій новий сотрудник.

Оповіданє із записок ірландського пароха.
Переклав Володимир Держирука.

(Дальше).

— Милый Боже — закликав — чиж се можливо? Чиж сей пиячина посьміє би співати гимн в шинку й неславити його серед пиятики?

Не надумуючи ся отже, отворив двері шинку. В першій комнаті не було нікого; відхилив отже двері до слідуєчої і ось що побачив: Оперті о стіну стояли галузки прикрашені червоними стяжками, серед котрих, як каже пісенька, ховаєть ся «всіх птиць цар»; з тими галузками обходили хлопці рано цілу осаду. А тепер при столі, заставленім склянками і бутельками сиділи і лежали менше і більше п'яні хлопці і співали; біля печі стояв плечима звернений до дверей Джім Діді, стукав до такту пальцем по столі, залитім пивом і співав:

„Deum de Deo, Lumen de Lumine,
Gestant puellae viscera“...

найгарнійший, вірш величного гимну.
Не знав він, що увійшов сьвященик, не знав і сего, що мимохіть сповняє сьвятотатство. Сотрудник поглядав кілька хвилин на се видо-вище, тряс ся від гніву, переляку і омерзіння. Вкінці замкнув тихо двері, вийшов на вулицю і, стукаючи від хати до хати, вернув небавом з юрбою батьків і материй. Що стало ся опісля, се записало ся на вічні часи в історії Кільрона-

ну; досить сказати, що багато людей чуло сєї ночи такий вереск, що в слідуєчі дві чули в ухах безнастанне дзвоненє.

— Ні, справді, опадають мені руки, я вичерпаний зовсім! Завтра пишу до єпископа лист о перенесенє і вергаю до Англії, або їду до Австралії, де маю обіцяну місію.

Такими словами закінчив сотрудник своє оповіданє.

Хоч було вже доволі пізно і я повинен був вже давно лежати в ліжку, то однак тема ся видала ся мені надто займающею, треба отже було її вихиснувати.

— Отже, дорогой отче Летбі — сказав я — ввдко трудите ся не на хвалу Бога а для заспокоєня своїх забаганок.

Коли почув сї острі слова, задрожав і станув передо мною.

— А се тому — говорив я далі з повним спокоєм — що, колиб ви мали на увазі хвалу Бога, то нещастє, якого я не гадаю зменшати, було би для вас товчком до нових зусиль і не пхало би вас у зверіу. Для вас однак головною річю є се, що ваша гордість є упокорена і честь ваша виставлена на посьміховище і ви боїте ся тому людської обмови. Скажіть мені щиро, чи вас болить се, що Бога ображено, чи се, що розвіяли ся ваші гарні замисли? В тім саме сьуть річи! Сьвятий Бонавентуро! Який тягар положив ти на плечі бідної людскости, коли говорив: Ama nesciri et pro nihilo reputari! Не додумував ся ти в глибині своєї покори, що кождий з нас має в собі золоченого божка з етикеткою, на якій виписане велике слово Я. І не думав певно, що кождий з нас намагає ся драматично навертати людей на віру в того ідола.

— Здаєть ся мені навіть — говорив я далі — що вихованє помагав нам тільки до ліпшого визолоченя, до більше вигладженого прикрашуваня сего нашого ідола, і що навіть в хвили, коли його судимо, с. є в приготованю до св. сповіди, обходимо ся з ним, як лагідна мати що баламутить свою дитину а не як судия строгий і безсторонний. Ось прим. ви, отче Летбі! Ви добрий, цінний, ревний і трудолюбивий сьвященик! А що вас щось вразило болучо — сей час відозвав ся сей власний ідол і зажадав задоситьучиненя і недоторказности на будуче. Повело ся вам все. Віра росла великими кроками від часу вашого приїзду до парохії, люди вас полюбили, маєте внутрішнє вдоволенє, яке походить із сьвідомости, що доконуєте найтрудніших діл, діл реформатора; а що наткнули ся ви на одну перешкоду, відвертаєте ся плечима до вашої праці і шукаєте долі спокійної тих людей, що підкладають собі подушки під плечі і прикрашають чола вінцями. Чиж справді гадаєте, що диявол, то жива сила, високо інтелігентна, дозволить вам зробити се, що вам подобає ся? Що заложить руки і буде спокійно глядіти, як силуєте його ряди до соромної утечі в замішаню? Коли ви, отче, справді так думали, то дуже милите ся. Стринуло вас мале неповодженє а в паніці утікаєте перед ним. А на переді сєї утечі сам вожд-гетьман, що дотепер успішно все поборовав, перший звертає ся в зад, кидає меч і утікає.

— Ради Бога! отче парох, перестаньте! Соромлю ся сам себе! — закликав отець сотрудник.

(Дальше буде).

чуванню найострійшої опозиції з порожніми руками.

Але ще й третя і найважніша трудність насуває ся правительству, яку оно бажало б конче одолати в літній сесії держ. ради. Як небудь держ. рада в бюджет. розправі зазначила естествона 53-мільонового недобору, не могла здержати ся від домаганя нових значних видатків для піддержки посольської популярности. Се вельми знаменне для опозиційних сторонництв, що они голосували проти фінансових домагань правительства і проти покриття тих домагань, але з другого боку виступили з внесеннями на мільонові видатки, не думаючи про винайдене для них фінансового покриття. Але й сторонництва більшости не зовсім свобідні від того закиду, бо замало опирали ся тим домаганям опозиції і нераз навіть помагали їй до успіху своїми голосами. Ухвалено около 500 резолюцій до правительства, з котрих кожда містить в собі якесь фінансове домагане, а хоч правительство не конче углядає всі резолюції, всеж таки поставлене оно тим способом в скрутне положенє.

Народний парламентар дуже часто зазначає, що ухваленє бюджету є заспокоєнем т. зв. „державної конечности“ і протиставить сему т. зв. „народні конечности“, забуваючи о тім, що якраз бюджет містити в собі дані потрібні для розвитку культури, просвіти, народного господарства, промислу і загального розвитку і поступу. Нема майже позиції в бюджеті, котра би не виходила на користь народного господарства в широкім розуміню слова. Навіть видатки на армію і флоту, котрі звичайно виставляє ся перед широкими народними верствами — яко „непродуктивні“, звязані є з добром і потребами тих широких народних верств. З одного боку они служать для безпеки мира, а тим способом дають поруку свобідному і спокійному культурному і народогосподарському розвитку і поступу, з другого боку дають тим широким верствам народним, хліборобам, промисловцям, ремісникам богате жерело доходу з достав потрібних для війська і флоту. Si vis pacem para bellum знали вже старинні Римляни, а справа прилуки Босни виказала се наглядно.

Бюджет на 1910 р виказує недобір 53 081 754 корон а ся сума ще зростає на слідком позички, якою треба буде недобір покрити, наколи держ. рада не найде иншого жерела на покритє недобору. Народний парламент домагає ся головно і рішучо дволітньої військової служби, але введенє її буде вимагати річного видатку около 80 мільонів корон. Народний парламент домагає ся також конечно загальної суспільної безпеки, але введенє в житє сеї предлоги буде знов вимагати що найменше 100 мільонів річного видатку. Не говоримо вже про будову кораблів, хоч австрійська флота далеко остає позаду инших і сего потребує для безпеки своїх границь, не згадуємо про будову місцевих залізниць, яких також домагає ся народний парламент. Отсе все складає ся на се третє і найтрудніше питанє, на яке держ. рада має дати відповідь правительству. Вчєра зачав підкомітет фінансової комісії наради над фінансовим пляном правительства, але навіть найконечніші податки, підвисшенє особисто-доходоного податку, податок від дивіденд і тантиєм, від фляшкового вина ітп., котрі принесли б незначні доходи, стрічають перепони в держ. радї, а вжеж завзятий опір заповідають соціалдемократи проти горівчаного податку, котрим можна би поправити сумне фінансове положенє країв, хоч сей горівчаний податок причинив би ся до зменшеня пиянства, а сїрниковий монополь міг би за прикладом Франції принести значні користи державі. Тимчасом усі такі справи держ. рада оцінює і рішає не з загального але з партійного становища і тому трудно дійти до порозуміння. Державна рада опинила ся отже перед важним рішенєм, перед полагодою фінансового пляну, на котрий треба дати конечно якусь відповідь і то в найкортшим часі. Але вже в горі наведені питання про італійський правничий виділ і про будову водних каналів насувають великі трудности, отже чи навіть на случай успішної розвязки тамтих питань схоже державна рада в липцю, коли то всі послы кваплять ся до дому, забрати ся до розвязки сего третього, найважнішого і найтруднішого, можна дуже сумнівати ся. Імовірно пересуне державна рада полагоду сего питання на осінь, а може трудности з італійським виділом викличуть таке замозана справ, що треба буде розтинати рішучим способом сей гордийський узол.

Огляд часописий.

(Відповідь п. В. Темницького „Ділу“ з нагоди єго статі в „Землі і Волі“ про січовий зїзд д-ра Трильовського в Станіславові).

(Дальше).

В своїй статі „Ми не вороги царату“ я вказав на те, що таке саме москвофільство, той сам „поклін з усмішкою“ в сторону Бобрінського, який бачимо у пос. Ок., проявив ся теж і з нагоди „січового съвѣта“. Проявив ся іменно в тім, що задля „славянських гостей“, які, звісно, є москвофіли, аранжер того съвѣта д-р. Трильовський пішов на компроміс, змінюючи програму січового съвѣта, аби усунути з неї те, що могло би дразнити русофільські почування славянських гостей.

І тут „Діло“ закинуло мені і „сплетні“ і „свідому підлу брехню“ і „домаганє демонстрації проти Росії“ і „спільне жерело з „Русланом“ ба навіть „Gazet-ою Narodow-ою“... але мимо того всього не доказало мені, що моя замітка не має рації. Коли „Діло“ хотіло виказати безосновність мого закиду, то повинно було, або доказати, що славянських гостей на зїзд Січій не прошено, або що ті славянські гості не є москвофіли, або що програма обходу січового не змінено в сей спосіб, як я закинув. Тимчасом нічого того „Діло“ не зробило, бо навіть зручні полемісти „Діла“ не можуть таки з чорного зробити біле.

Але від чогож москвофільська етика? Отже „Діло“, не надумуючи ся, скочило під її покров і пише: „Тем. сильний в словах, але слабкий в пророкованю, бо на січове съвѣто приїхав не д-р. Грібар, а д-р. Рібаж (а може се для него одна і та сама особа!), а ще слабший в аргументах. Бо що се є за аргумент, класти в непростиму вину пос. проф. д-ру Дтрині те, що єго обманув Курілович?“

Що до „сили в словах“, то мушу заспокоїти редакторів „Діла“, що ніколи і нігде не поважив би стати з ними до конкурсу. І признаєть мені всякий, що не роблю сего з надмірної скромности. Мож-ж пророкованє приїзду д-ра Грібара на січове съвѣто оперте на слїдуючій вступній новинці „Діла“ ч. 113: „Січове съвѣто в Станіславові заповідаєть ся дуже гарно. Вже до тепер зголосили свій приїзд Чехи з Праги, Хорвати з Загребу і Словінці з Любляни з д-ром Грібаром на чолі (!!!). Гостей по дорозі будуть витати українські громади і Соколи та Січи во стациях. У Львові та инших містах уложено вже спеціальні програми сего... (!) З нагоди милих гостей (!) серед нашого народу в сих сторонах запанувала велика радість (!!)...“ Новинка не підписана, ані ніяким знаком не маркована, отже редакция „Діла“ бере на себе за неї відповідальність! Начальним редактором „Діла“ є, як звісно, п. Весоловський. Чи ще й тепер, по дословнім зацитованю отсеї новинки, буде „Діло“ говорити про се, що „публіцисти „Землі і Волі“ чіпають ся мов пияний плота редактора Весоловського, або що Тем. лише „пророкував“ приїзд „мітачного“ Грібара — се вже річ відваги.

Моя статя писана перед зїздом Січій, як се і зі змісту видно і редакция „Землі і Волі“ зазначила, тому говорить ся там про д-ра Грібара, котрого приїзд з таким одушевленєм заповідало „Діло“. Але річ не в тім, чи приїхав Грібар чи Рібаж, бо й один і другий політичні товариші і приятелі, оба належать до тої самої

словінської групи послів і в „Славянській уві“ кумають ся з нашими кацапани, але в тім, що всі „славянські гості“ без виньку москвофіли. Навіть виславлений в „Ділі“ д-р. Дртїна з Масариком і „Cas-ом“ такі самі москвофіли, як заявив проф. Масарик в парламенті 25 мая 1908 словами: „Nicht nur deshalb, weil wir Russophilen sind, wie ich es zugegeben habe...“, і як впрочім сконстатувало недавно то саме „Діло“, передруковуючи статю „Narzdod-y“ по поводу свісної інтерпеляції Куріловича.

„Діло“ вправді стараєть ся вмовити в мене, немов я нападаю на Дртїну і т. д., але се лиш видумка „Діла“. Так у потці під статєю — бо вістка про цофненє підпису Дртінсю наспіла по зложеню статі — се цофненє виразно зазначене й назване відрадным. Мені ходило лише о се, щоби виказати, як шкідливо мусить відбитися всяке братанє зі Славянами, пересаякими русофільством, на нашій національній політиці, а інцидент на січовім съвѣті послужив ілюстрацією до того, що є лише дві дороги: або українська, або славянсько-русофільська! Хто вибрав другу, нехай не кричить, що йде по першій.

Я зверну увагу на се, що д-р. Трильовський подав ся на другу дорогу і зробив уже перший крок, щоби туди повести Січи. Характеристично, що д-р. Трильовський мовчанкою збув сей закид.

Застуває єго „член місцевого комітету Січового і головний білстер“ п. Дмитро Вітовський, студент прав. Мій закид називає „свідомою і підлою брехнею“ та признаєть ся: „розходить ся мені о се, щоби дати пощочину панови, котрий береть ся писати про річ, якої не знає“, маючи, розумієть ся, на думці автора статі „Ми не вороги царату“. Що ж? Не можна перечити! П. Дмитро Вітовський „дармо свого язика не гудує“ і має делікатні наміри!..

(Конець буде)

Політичний огляд.

Австро-Угорщина

Дня 25. с. м. відбуло ся в Будапешті торжественне отворенє нового угорського сойму в прияві самого цісаря, який відчитав престольну бесїду. Лише в деяких точках має она політичне значінє поза межами Угорщини. В сеї першій часті звертає на себе увагу місце, яке відносить ся до банкової справи і згадає про те, що правительство „постарає ся також о се, щоби питанє про платьбу готівкою було управильнене, позаяк з огляду на вигасненє договору що до монетно-грошевої системи конечно є також управильнене сего питаня“. Ся заява є дуже загальна і не дає можности здогадувати ся, чи угорське правительство думає про те, щоби форсувати тепер приєм платьби готівкою, чи лише думає загально порозумівати ся з австрійським правительством, що до будучої можливости приєм платьби готівкою. Становище австрійського парламенту що до сеї справи є відоме. До приєм платьби готівкою конечно є згода обох парламентів, а в Австрії стрїнуло ся се питанє з рішучим: ні! Також австрійське правительство мало заняти що до сего питаня відмовне становище. Дятого то сей уступ в престольній бесїді такий загальний і повертає ся в границях заяви австрійського і угорського правительства що до банкового питаня з 16 жовтня 1907. р. зложеної в обох парламентах. Що до платьби готівкою відкладає ся її до „догідної пори“, до часу, „як наступлять правильні відносини на міжнароднім грошевім ринку“.

З великим напруженєм очікувано, що скаже престольна бесїда про угорську виборчу реформу. Ся часть випала дуже блїдо. Она каже лише про „загальне“ виборче право. Вислів про береженє „одностайности народного характеру угорської держави“ відповідає стереотиповому способу бесїди угорських політиків. Великих надій не можна проте привязувати до сеї обіцянки виборчого права. Престольна бесїда кінчить ся поглядом на міжнародне положенє, яке є вдоволяюче.

